

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ

Висвітлюється формування структури регіональної інноваційної системи залежно від рівня мінливості зовнішнього середовища. Показується, що реалізація стратегії соціально-економічного розвитку регіонів потребує наявності регіональної інноваційної системи, адаптивної за структурою і функціями. Звертається безпосередньо увага до питання забезпечення високого рівня якості освіти, яка в свою чергу сприяє формуванню регіональної спеціалізації.

Ключові слова: Регіональна система інновацій, інноваційна політика, регіональна політика, підприємництво, стратегія.

Постановка проблеми. Вирішальним у справі конкурентноспроможності економіки та її динаміки є темп зростання її продуктивності, викликаний, перш за все, інноваціями. Одним з головних джерел є дослідницька діяльність і діяльність, спрямована на розвиток. Ключове значення для розвитку економіки, яка базується на знаннях, має також розвиток і оптимальне використання інформаційних і телекомунікаційних технологій, що збільшують інтелектуальні можливості людей. Інформаційні технології можуть стати інструментом, що підтримує модернізацію систем освіти та навчання принципом формування відкритих, інноваційних і підприємницьких позицій у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам регіональних систем інновацій, вивчення чинників, які на них впливають, присвячені наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців: Л. Антонюк, П. Беленького, Х. Брачика, М. Долішнього, В. Дубницького, А. Єпіфанова, П. Луцишина, Н. Луцишин, Н. Мікули, А. Мокія, В. Пили, В. Чужикова та інших.

Не розв'язані раніше частини загальної проблеми.

Має сенс також уточнити, що не на всіх етапах свого розвитку регіональна система інновацій (РСІ) представляє собою систему в класичному розумінні - як сукупність елементів зі зв'язками, які здійснюють цілеспрямовану діяльність. У деяких випадках, які будуть розглянуті далі, РСІ може бути представлена сукупністю розосереджених інноваційних центрів, розташованих на підприємствах, що знаходяться в різному ступені конкуренції один з одним, або конкуруючих із зовнішніми агентами, що знаходяться за межами регіону. У таких випадках, кажучи "регіональна інноваційна система", мається на увазі сукупність агентів, які ведуть інноваційну діяльність на рівні регіону.

Основним знаряддям реалізації інноваційної політики стали так звані регіональні інноваційні

стратегії, метою яких є створення конкурентної переваги регіонів, що базується на зміцненні можливостей використання знань і нових технологій.

Формулювання цілей статті. Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування та поглиблення основних економічних положень, розробка практичних рекомендацій щодо регіональної системи інновацій. Досягнення зазначеної мети зумовило постановку наступних цілей:

- визначити зміст регіональних систем інновацій та їх місце в системі внутрішніх зв'язків регіонів;

- розкрити проблеми у багатьох сферах, які не можуть бути розв'язаними тільки на основі ринкового підходу;

- визначити вплив системи освіти на розвиток окремих регіональних інноваційних програм.

Викладення основного матеріалу дослідження.

У результаті опрацювання регіональних інноваційних стратегій і реалізації програм, в Україні повинна з'явитися комплексна, вітчизняна система інновацій, яка сучасним способом пов'язуватиме розрізнені та випадкові дії різних установ з оптимальним способом використання ресурсів, призначених для дослідницької діяльності та діяльності, спрямованої на розвиток освіти, підтримку підприємництва, протидію безробіттю.

Відповідно мають створюватися регіональні системи інновацій. Спосіб їх створення може мати різний характер:

- 1.) адміністративний (централізований);
- 2.) ринковий;
- 3.) інституціональний.

Централізований підхід виключає можливість ефективного впровадження інновацій. Творчість не може йти за наказом, вона є результатом втілення внутрішньої потреби людини. Єдине, що можна зробити, це створити сприятливі умови для її розвитку (інституціональні системи).

Сучасне суспільство стає дедалі більше

суспільством старанно запроектованих формальних організацій та різноманітних інституційних рішень, зосереджених на досягнення конкретних цілей. Зменшується значення адміністративного підходу, зростає усвідомлення того, що проблеми у багатьох сферах не можуть бути розв'язаними тільки на основі ринкового підходу.

Місцеві та регіональні системи потребують інституційного оточення. Інституційний підхід у побудові стратегії інноваційності регіонів означає створення структур, правил, законодавства, традицій і принципів, що визначають способи діяльності влади, фірм, ринків і людей. Розвиток регіону має бути визначений місцевими потребами та бажання змін, виражене жителями. Функції активізації підприємництва та здібності людей до продукування інновацій реалізують центри інновацій та підприємництва, а також інші неурядові організації.

Інституційний підхід в своїй основі має за мету зосередження уваги на пропозиції регіону в передумовах інституційної структури та попиту.

Основною метою регіональної політики в інституційному сприйнятті можуть бути:

1) підвищення ролі науки в економічному розвитку, обумовлене існуванням зв'язків між регіональною технологічною системою;

2) бажання навчатися шляхом забезпечення відповідної концентрації організацій, що об'єднують мислячих людей та організації, які їх підтримують - люди з ґрунтовною освітою утворюють формалізовані знання як потенціал для підприємництва та виробляють більш конкурентноспроможні товари;

3) навчання стратегічного і раціонального підходу шляхом постійного моніторингу еволюційних змін у регіоні та місцевих середовищах і на цій підставі, стимулювання різних варіантів політики в регіоні;

4) розширення інституційного плюралізму шляхом організації великої кількості різноманітних установ та організацій, що діють на користь інноваційного розвитку: агентств інкубаторів, консалтингових навчальних центрів, підприємницьких центрів, інноваційних осередків, економічних зон;

5) організація праці в мережі як реакція на появу спільної проблеми у групі підприємств;

6) забезпечення здатності побудови інноваційної політики завдяки суспільному впливу (щоб реакцію на прояви некомпетентності або нехтування обов'язками був швидкий публічний розголос і висміювання [2]).

Тому регіональна інноваційна система означає існування комплексного бачення мети, оцінки доступних ресурсів і можливостей їх використання

для зростання рівня інноваційності, а внаслідок цього - і конкурентноспроможності регіону. Вона означає також створення та використання принципів і механізмів з метою підвищення умотивованості дій різних установ в основних сферах діяльності:

- стратегічному управлінні;
- фінансовому управлінні;
- управлінні людськими ресурсами;
- оперативною діяльністю;
- суспільною комунікацією.

Різні регіональні інноваційні системи відрізняються за структурою економіки, видами існуючих навчальних закладів та інших дослідницьких установ, якістю системи освіти, видами наявних громадських організацій, якістю функціонування державної (місцевої) адміністрації, позиції та підприємливості населення регіону [1].

Система освіти та діяльності, спрямована на провадження досліджень і розвиток, дає можливість розвивати здатність розпізнавання, засвоєння та використання потрібних знань, а також внутрішніх зовнішніх джерел. Тому дуже важлива система зв'язків цього середовища з підприємствами, які в такий спосіб набувають можливості отримувати нові знання. Дидактична та дослідницька діяльність навчального закладу має збігатися з інтересами сектора бізнесу до такого рівня, щоб здебільшого могли фінансуватися підприємствами - шлях реалізації спільних проектів, наданням послуг для бізнесу, членських внесків у консорціумах, приватних пожертвувань. Цьому має сприяти інституційне оточення та якість правового регулювання. З іншого боку, підприємства мають формувати нові риси, тобто готовність засвоювати знання та перетворюватися у так звані організації самонавчання. До цього їх змушує конкуренція.

Регіональна інноваційна система має забезпечити ефективність зв'язків між тими, хто генерує нові знання, і тими, хто може їх застосовувати з користю.

Реалізація цієї мети буде можливою за умови активної участі найчисленніших середовищ та інтеграції їх зусиль довкола покликань, які виникають з цієї мети. Особлива покликання стоїть перед системою професійної, середньої та вищої освіти. Вона мусить забезпечити випускникам навчальних закладів вищого рівня умінь не лише у пошуках робочих місць, але, передусім, у їх створенні. Підприємство має більше, ніж до цього часу, визначатися їх життєвою позицією. Молоді люди, які приймають рішення щодо вибору школи та формування особистих зацікавлень, мають більше керуватися наміром здобути знання та вміння, які знадобляться їм у майбутньому, більш чітко

усвідомлювати своє професійне життя.

Вищі навчальні заклади, маючи значний технічний і кадровий потенціали, повинні більшою мірою впливати на економічний розвиток регіону. Їм належить докласти величезних зусиль щодо програмування власного розвитку з точки зору регіональних потреб, зміни навчальних програм, опрацювання форм співпраці з місцевою владою та підприємцями, освіти суспільства на користь інновацій [6].

Важливим елементом регіональної інноваційної системи є формування сприятливих умов доступу до вітчизняних і світових засобів інформації, ідеться про інфраструктуру інформаційного суспільства, загальний доступ до неї та вміння її використовувати. Також про загальне знання іноземних мов - особливо англійської. Територіальні органи самоврядування всіх рівнів мають усвідомити, що поширення інформаційних і телекомунікаційних технологій на даний час є завданням більш необхідним, ніж побудова традиційної технічної інфраструктури, скажімо, доріг чи мереж водопостачання [3].

Серед завдань органів територіального самоврядування на перший план мають бути поставлені дії на користь розвитку місцевої та регіональної економіки: підтримка ініціативи створення нових підприємств, організація інкубаторів підприємництва, створення економічних зон, формування регіональної спеціалізації, співпраця підприємств у рамках мережі та їх зв'язки з науково-дослідними осередками. Висока активність у різних сферах функціонування регіональних і місцевих спільнот обумовлює їх вихід з багаторічного стану занедбання, а це, без сумніву, спричинить повторення відомих усім виправдань про відсутність коштів, необхідних для фінансування. Тим часом, і, напевно, уперше в історії маємо ситуацію, коли можемо соромитися невикористання коштів, що залишилися у нашому розпорядженні структурних фондів Євросоюзу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Регіональна стратегія інновацій має слугувати плануванню та втіленню заходів, метою яких є зростання інноваційності підприємств і підвищення конкурентноспроможності регіону.

Зрозуміло, якщо регіон приваблює високоосвічених і талановитих працівників, то, відповідно, активізується його інноваційна активність і підвищуються темпи економічного зростання і рівень конкурентноспроможності, що сприяє залученню додаткової кількості висококваліфікованої робочої сили. Отже, виникає замкнене коло: привабливі умови працевлаштування - високоосвічені працівники - підвищення конкурентноспроможності регіону -

привабливі умови працевлаштування.

Щоб така система функціонувала ефективно, взаємозалежність її елементів здебільшого повинна мати ринковий характер і мусить зберігатися конкуренція на ринку продуктів та у сфері витрат.

Список літератури:

1. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації / Л. Л. Антонюк. - К.: КНЕУ, 2004. - 276 с.
2. Державна стратегія регіонального розвитку до 2015 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>
3. Інноваційна складова економічного розвитку: монографія / НАН України, Ін-т економіки. Відп. Ред. Л.К. Безчасний.- Київ, 2000. - 261 с.
4. Кузьменко О. Особливості національної інноваційної системи України / О.Кузьменко // Схід. - 2006. - №4(76). - С.53-57
5. Поручник А. Регіональна інноваційна система як основа підвищення міжнародного конкурентного статусу національних регіонів / А.Поручник, І.Брикова // Вісник Київського національного економічного університету, 2006. - С. 134-173.
6. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: навч. посіб. / Д.М.Стеченко. - К.: Вища шк., 2002. - 254 с.

Аннотація

Іван Юхимюк

**ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ НА РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ
ИННОВАЦИЙ**

В статье освещается формирование структуры региональной инновационной системы в зависимости от уровня изменчивости внешней среды. Показывается, что реализация стратегии социально-экономического развития регионов нуждается в наличии региональной инновационной системы, адаптивной по структуре и функциям. Обращается непосредственно внимание к вопросу обеспечения высокого уровня качества образования, которое в свою очередь способствует формированию региональной специализации.

Ключевые слова: Региональная система инноваций, инновационная политика, региональная политика, предпринимательство, стратегия.

Summary

Ivan Yuhymyuk

**INFLUENCE OF FACTORS IS ON DEVELOPMENT OF REGIONAL SYSTEM OF
INNOVATIONS**

In the article, forming of structure of the regional innovative system lights up depending on the level of changeability of external environment. Shown, that realization of strategy of socio-economic development of regions needs presence of the regional innovative system, adaptive on a structure and functions. Attention applies directly to the question of providing of high level of quality of education, which is in same queue instrumental in forming of regional specialization.

Keywords: Regional system of innovations, innovative policy, regional policy, enterprise, strategy.